

جدیدترین روش آموزش خط ریز (خودکام)

قابل استفاده برای دانش آموزان کلیه مقاطع تحصیلی و بزرگسالان

تألیف و خط: مسعود اسلامی فرد

نشر فیرنو

بسم الله الرحمن الرحيم

(بسم الله...) با خط ابداعی مؤلف (خط موج)

اسلامی فرد، مسعود، ۱۳۵۱-

رسم خوش خطی: جدیدترین روش آموزش خط ریز (خودکار)
قابل استفاده برای دانش آموزان کلیه مقاطع تحصیلی و بزرگسالان/
تألیف و خوشنویسی: مسعود اسلامی فرد. - تهران: دنیای نو، ۱۳۸۳.
۴۸ ص.

ISBN 964-8263-46-9

۸۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
۱. خوشنویسی — راهنمای آموزشی. ۲. خط نستعلیق
— راهنمای آموزشی. الف. عنوان.

فا ۶۱۹/۷۴۵

۴۷ الف ۲/۳۶۳۹ NK

۸۳-۳۰۹۶۸ م

کتابخانه ملی ایران

رسم خوش خطی

تألیف، خوشنویسی و طراحی:

مسعود اسلامی فرد

تذهیب: محسن کاشانی

www.eslamifard.com

لیتوگرافی: نقش آفرین، چاپ: رهنما

چاپ دهم: ۱۳۹۱، شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

نشر دنیای نو: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پلاک ۳۰۰

صندوق پستی: ۱۶۹-۱۳۱۴۵، تلفن: ۳-۴۷۲۰۶۶۷، فاکس: ۶۶۴۹۱۹۰۸

info@donyayenopub.ir

بهاء: ۲۵۰۰ تومان

در حسن خط بکوش که زینت ظاهر را نیکو پیرایه ایست

این سخن یکی از رجال بزرگ عرصه هنر، ادب و سیاست دوره قاجار است* که خود نیز در نگارش خط منشیانه (تحریری) بی بدیل بود و منشآت او هم از نظر سبک خوشنویسی و هم بلحاظ سیاق نثرنویسی سرمشق تحریرات منشیانه دیگران واقع گردیده است .

این سخن شاید در آنزمان بمنزله یک توصیه، روشن و کافی می نمود اما در روزگار ما که روش شناسی از جایگاهی بسیار رفیع و تعیین کننده برخوردار است، و با توجه به بیگانگی روزافزون نسل جوان نسبت به میراث هنری و فرهنگی خود، این سخن مستلزم بسط و تبیینی روشمندانه است. از اینرو ایجاد روشی مناسب و مساعد، نقشی اساسی در جهت آموزش آن ایفا خواهد نمود.

جزوه حاضر در واقع کوششی است در این راه. در این جزوه مؤلف می کوشد با ملموس نمودن وقابل درک و اجراء کردن تکنیکها و بیان جزء به جزء دقایق و ظرائف این فن (خط تحریری) روشی را ارائه دهد تا مطلوب را برای طالب سهل الوصول سازد.

در این رساله، هنرمند ارجمند آقای مسعود اسلا می فرد، تجربیات و یافته های خود را بگونه ای شایسته به رسم درآورده تا جویندگان خوش خطی از این طریق بتوانند یابندگان آن باشند. توفیقات روزافزون این جوان هنرمند را از خداوند متعال خواستارم.

پائیز ۱۳۸۳

حسین جعفری تبار

حنکته

❑ نکته اول: انواع خطوط راجح در ایران (برای آموزش):

- (۱) نستعلیق ← بسم الرحمن الرحیم
- (۲) شکسته نستعلیق ← بسم الله الرحمن الرحیم
- (۳) نسخ ← بسم الله الرحمن الرحیم
- (۴) ثلث ← بسم الله الرحمن الرحیم

توجه: در این کتاب خط نستعلیق بصورت تحریری آموزش داده می شود

❑ نکته دوم: در نستعلیق تمامی حروف روی خط زمینه یا خط کرسی نوشته

می شوند بجز در ۳ مورد ذیل:

- (۱) انتهای حرف «میم» ← علم، هم، نام، ...
- (۲) دایره (دایره ۱) ← ن، ی، ص، ل، ع، ق، ...
- (۳) «ر» شمیری ← شیر، سحر، سر، تمشیر، ...

❑ نکته سوم: انواع «ر»:

۱) «ر» معمولی یا مرغی : ← راه ، رسم ، تار ، ...

۲) «ر» خنجربری : ← ر ، در ، «**محر**» (شبه خنجر)

۳) «ر» شمشیری : ← شیر ، سر ، «**محر**» (شبه شمشیر)

نکته چهارم :

در خط ستعلیق فرم کلی یک مصرع یا یک سطر در قالب یک بعضی نوشته می شود بدین صورت که کلمه یا حرف اول کمی بالاتر از خط زمینه و حرف یا کلمه آخر نیز از سطر یا خط کرسی کمی بالاتر نوشته شده و در بعضی مواقع ردی حرف یا کلمه ماقبل آخر سوار می شود به مثالهای زیر توجه فرماید :

۱) راه مدرسه طولانی است

۲) مرا کیفیت چشم تو کافی است

۳) صبح است ساقیا قدحی پر شراب کن

نکته پنجم :

فاصله حروف یا کلمات از یکدیگر نباید کمتر یا بیشتر از یک نقطه باشد به عبارت

دیگر حروف و کلمات دارای فواصل یکسان می باشند. لطفاً به مثال
زیر توجه فرمایند:

غلط ← توانا بود در هر که دانا بود

درست ← توانا بود هر که دانا بود

نکته هشتم:

در یادگیری خط نستعلیق با خود کار باید توجه داشت که از نوشتن با سرعت بالا
پرهیز شود و حروف و کلمات را با حوصله، آهسته و با دسواسی خاص طبق
سرشتش اجرا کرد.

نکته هفتم:

برای نوشتن پیشنهاد میگردد تا حد امکان از خود کار «بیک» بخاطر همین بودن
نوک آن استفاده گردد چرا که نوشتن شما خیلی روان تر خواهد شد مخصوصاً
برای هنرجویان کم سن تر، گرچه شاید برای شروع برای سنین پائین کمی مشکل
بنظر برسد ولی به تدریج با تمرین مداوم و حوصله، این امر مقدور می گردد.

نکته هشتم:

هفترجوبی خط باید در هنگام یادگیری و تمرین از روی سرشتن، تصویرش این باشد که در حال طراحی کردن یک شکل خاص است و هدفش تنها نزدیک شدن آن طرح به الگوی اصلی است. به عبارت دیگر هفترجوبی در هنگام تمرین نباید به هیچ وجه خط خودکاری خود را در نظر بگیرد. مثلاً اگر در حال تمرین کلمه «زندگی» می باشد نباید تصور کند که دارد کلمه «زندگی» را می نویسد بلکه باید فرض کند که دارد یک شکلی را با خودکاری طراحی می کند.

نکته نهم:

در خط ریز (خودکار) معمولاً برای کشیدن حروف از حرف «س» استفاده می شود.

کشیده - آموزش - تعلیق - ستقیم - آهسته

ششم - نوشتن - شمشیر - بیشتر

استفاده - چشم - مدرسه

آموزش خط تحریری

در این کتاب جهت سهولت در یادگیری، ابتدا شکل کلی تعدادی حرف ساده تر آموزش داده می شود پس اتصالات و در انتها مصرع و جملات نکته دیگر اینکه در خط نستعلیق هیچ حرف یا کلمه ای بصورت خط صاف و مستقیم

وجود ندارد : غلط ← ا درست ← ا غلط ← با درست ← ب

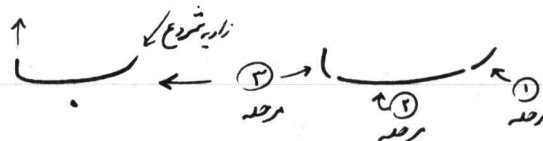
غلط ← / درست ← / غلط ← > درست ← >

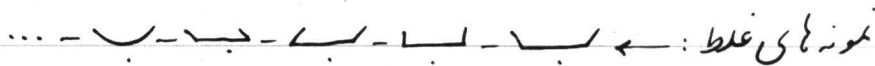
حرف « الف » :

حرف الف مرحله چهارم یک همره است که مانند یک فز باز شده و یا به اصطلاح

قد کشیده است : ① ② ③ ④ زادی تدریجی زادی پایانی

نمونه های غلط : ... - - - - -

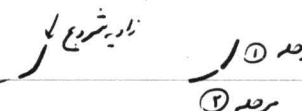
حرف «ب» :

نمونه های غلط :

حرف «ر» :

نمونه های غلط :

زادیه شرع ← زادیه مایان

A diagram showing a ball on a curved surface. A dashed line represents the surface, and a solid line represents the ball. A vertical arrow points upwards from the center of the ball, representing the normal force.

۱) مرده

۲) مرده

حرف « دال » ☒

نمونه های غلط: < - د -) - د - ل - ...

~~~~~

~~~~~

))))))

م زادیہ شروع
← زادیہ پایان

☒ حرف « واء »

نمونه های غلط : ← ۹ - ۹ - ۹ - ۹ - ۹ - ...

~~~~~

~~~~~

زادہ پان \rightarrow 0

حرف « ه » ☒

② → ①

زادیه یا ن

نمونه های غلط: $\leftarrow 8 - 0 - 5 - \dots$

D

.....

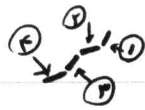
مجلس شریعت
زادیه پایا

حرف « ف » ☒

نمونہ کی غلط : ← فا - ف - ف - فے - ...

f f f f f f f f f f f

↓ زادیہ شروع
سر ← زادیہ پایا

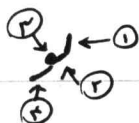

✓ اتصال «ب» به «ر» :

نمونه های غلط : ← بر - بر - بر - ...

بر

↓ زادیہ شروع
لو ← زادیہ پایا

✓ اتصال «ب» به «و» :

نمونه های غلط : ← لو - لو - لو - ...

لود

لود

↓ زاویه شروع
• ↓ زاویه پایانی

① → ②

✏ اتصال «ب» به «د» :

نمونه های غلط: ← به - ن - ن - به - ...

[illegible][illegible]

زاویه شروع
زاویه پایانی

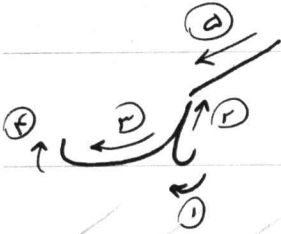
✓ اتصال «ب» بہ «دال» :

نمونہ لای غلط : ← ل - د - د - د - ...

h h h h h h h h h h h h h h h h h

Handwriting practice row 1: A series of cursive capital 'A's.

اتصال «ب» به «کاف» :

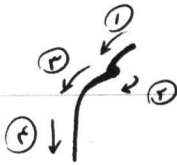

بک

بک بک بک بک بک بک بک بک بک بک

بک بک بک بک بک بک بک بک بک بک

اتصال «ب» به «میم» :

بم

بم بم

بم بم

↑ زردیہ پائن
ها

↑ زردیہ پائن
③ ② ①

✓ اتصال «ه» به «الف» :

ها

ها

✓ اتصال «ه» به «ب» :
① ② ③ ④ ⑤

هب

هب

✓ اتصال «ه» به «کاف» - هک - هک

هک هک هک هک هک هک هک هک

هک هک هک هک هک هک هک هک

✓ اتصال «ه» به «میم» : هم - هم
↑ زادی شروع
↓ زادی پایان

هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم

هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم

هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم

هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم

ک (۱) ۴ ۳ ۲

☑ اتصال «کاف» به «الف» :

کار کار کار کار کار کار کار کار کار کار کار

کار کار کار کار کار کار کار کار کار کار کار

☑ اتصال «کاف» به «ب» : ک (۱) ۴ ۳ ۲ ب

راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب

راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب

راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب

راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب راکب

ک

① ↓ ② ③ ④

اتصال «کاف» به «ر» :

اگر

اگر

کو

① ↓ ② ③ ④

اتصال «کاف» به «واو» :

کوه

کوه

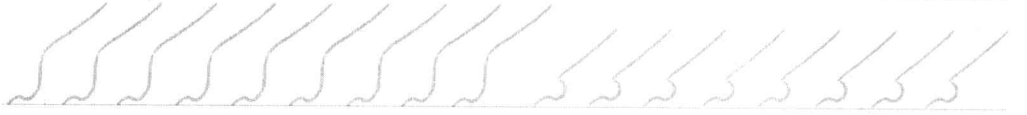
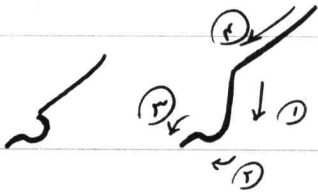
کوه

کوه

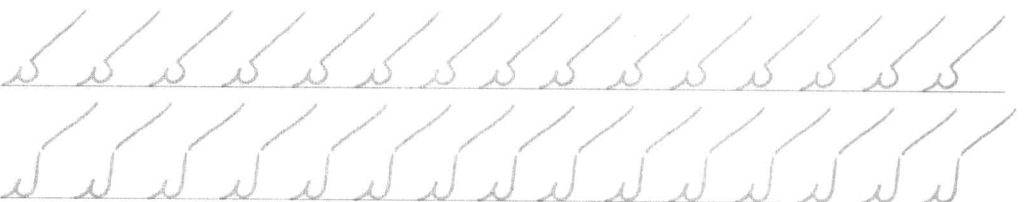
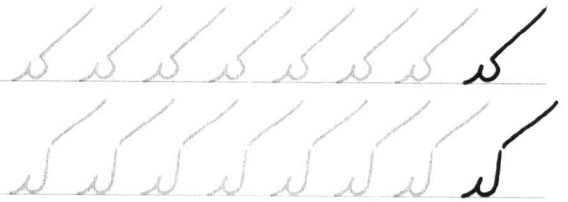
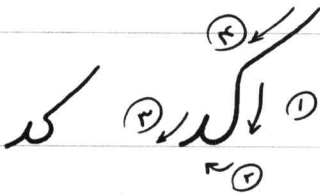
کوه

کوه

اتصال «کاف» به «هـ» :

اتصال «کاف» به «دال» :

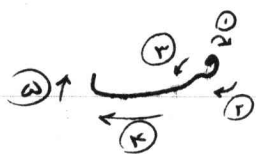

✓ اتصال «کاف» بہ «میم» :

①
②
③

✍ اتصال «ف» بـ «الف» :

faz faz faz faz faz faz faz faz faz faz

☑ اتصال «ف» به «ب» :

رفت

☑ اتصال «ف» به «ر» :

فرد

فرد

فرد

فرد

①
②
③
④

✓ اتصال «ف» به «داد» :

فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً

فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً فوراً

①
②
③

✓ اتصال «ف» به «هـ» :

نافه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه

کافه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه

نافه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه ناهه

کافه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه کاهه

قدیر

اتصال «ف» بہ «دال» :

فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار

فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار

رقم

اتصال «ف» بہ «میم» :

رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم

رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم

رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم

۵۵ ما ↑ ۵۶

✓ اتصال «میم» به «الف» :

مادر مادر مادر مادر مادر مادر

مادر مادر مادر مادر مادر مادر

۵۷ می ↑ ۵۸
۵۹ ۶۰

✓ اتصال «میم» به «ب» :

نامت نامت نامت نامت نامت نامت

نامت نامت نامت نامت نامت نامت

نامت نامت نامت نامت نامت نامت

✓ اتصال «میم» به «ر» :

① زمر
②
③

امر

امردز

✓ اتصال «میم» به «داد» :

① مود
②
③
④

موز

مویه

موز

مویه

✍ اتصال «میم» به «ه» :

① ② ③ ④

نام نام نام نام نام نام نام نام

نام نام نام نام نام نام نام نام

✍ اتصال «میم» به «دال» :

① ② ③

مد مد مد مد مد مد مد مد مد

مد مد مد مد مد مد مد مد مد

✍ اتصال «میم» به «کاف» :

① ② ③ ④

مردمک مردمک مردمک مردمک مردمک

مردمک مردمک مردمک مردمک مردمک

برش و ...

ادب آداب دارد → دال کمی بالاتر

ادب آداب دارد

ادب آداب دارد

برش و ...

توانا بود مهر که دانا بود

توانا بود مهر که دانا بود

توانا بود مهر که دانا بود

توانا بود مهر که دانا بود

تداوم - مرام - هدایت - هزار - دفتر - دیده - پدر

تداوم - مرام - هدایت - هزار - دفتر - دیده - پدر

تداوم - مرام - هدایت - هزار - دفتر - دیده - پدر

حرف «نون» : ① ن ② ن

ن ن

ن ن

حرف «لام» : ① ل ② ل

ل ل

ل ل

b b

Handwriting practice lines for the letter 'u'. The first row shows 15 cursive 'u's, each with a small 'u' above it indicating the starting point. The second row shows 15 cursive 'u's, each with a small 'u' above it indicating the starting point.

Handwriting practice lines showing the letter 'y' repeated across two rows.

✓ اتصال «ب» به «لام» و «ی» :

J J J J J J J J J J J J J J J J J

U. U. U. U. U. U. U. U. U. U. U. U. U. U. U.

✓ اتصال «لام» بـ «ا-ب-ر-ر-و-ه-ف-م-ن-ی»: :

لا لب له لـ لو له لف لم لن لي

✍ اتصال «طا» به «ا ب د ر و ه ف م ن ی»:

طا طب طد طر طو طه طف طم طن طی

طا طب طد طر طو طه طف طم طن طی

طا طب طد طر طو طه طف طم طن طی

✍ اتصال «صاد» به «ا ب د ر و ه ف م ن ی»:

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

❑ اتصال «سین» به «اب» در «و-ه-ف-م-ن-ی»:

س-ا-ب-ب-د-س-ر-س-و-س-ه-ف-م-ن-ی

س-ا-ب-ب-د-س-ر-س-و-س-ه-ف-م-ن-ی

س-ا-ب-ب-د-س-ر-س-و-س-ه-ف-م-ن-ی

مرشد ۴۰

❑ ادب مرد به زردولت است

ادب مرد به زردولت است ادب مرد به زردولت است

ادب مرد به زردولت است ادب مرد به زردولت است

ادب مرد به زردولت است ادب مرد به زردولت است

ادب مرد به زردولت است ادب مرد به زردولت است

نوشته ۵۰

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

نوشته ۶۰

که هر چه دیده عین دل کند یاد

که هر چه دیده عین دل کند یاد

که هر چه دیده عین دل کند یاد

که هر چه دیده عین دل کند یاد

که هر چه دیده عین دل کند یاد

هر چه که بنزدیده خدایش آفریده

هر چه که بنزدیده خدایش آفریده
هر چه که بنزدیده خدایش آفریده
هر چه که بنزدیده خدایش آفریده

رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید

رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید
رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید
رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید
رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید

دیدي که يار خمر جور و ستم نداشت

دیدي که يار خمر جور و ستم نداشت
دیدي که يار خمر جور و ستم نداشت
دیدي که يار خمر جور و ستم نداشت
دیدي که يار خمر جور و ستم نداشت
دیدي که يار خمر جور و ستم نداشت

سياست - ملامت - سلطنت - بهشت - مسکین - شکايت

سياست - ملامت - سلطنت - بهشت - مسکین - شکايت
سياست - ملامت - سلطنت - بهشت - مسکین - شکايت
سياست - ملامت - سلطنت - بهشت - مسکین - شکايت
سياست - ملامت - سلطنت - بهشت - مسکین - شکايت
سياست - ملامت - سلطنت - بهشت - مسکین - شکايت

✓ اتصال «ح» بہ «اب» در و ہ ف م ن ی ط ج

حاجب حد حر حو حہ حف جم جن جی خط حج

حاجب حد حر حو حہ حف جم جن جی خط حج

حاجب حد حر حو حہ حف جم جن جی خط حج

✓ اتصال «ع» بہ «اب» در و ہ ف م ن ی س

عاجب عد عر عو عہ عف غم عن عی عس

عاجب عد عر عو عہ عف غم عن عی عس

عاجب عد عر عو عہ عف غم عن عی عس

عاجب عد عر عو عہ عف غم عن عی عس

سحرم دولت بیدار ببالین آید

سحرم دولت بیدار ببالین آید

سحرم دولت بیدار ببالین آید

سحرم دولت بیدار ببالین آید

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

یوسف گلگشته باز آید به کنگان غم مخور

یوسف گلگشته باز آید به کنگان غم مخور

یوسف گلگشته باز آید به کنگان غم مخور

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

برش ۱۵۰

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر است

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر است

برش ۱۶۰

گویند سنگ لعل شود در مقام صبر

گویند سنگ لعل شود در مقام صبر

برش ۱۷۰

عارف از پرتوی در طمع خام آقا

عارف از پرتوی در طمع خام آقا

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود

عشق صلاح ظلمات - گنجی همیشه - محزون - معجون - همچون

عشق صلاح ظلمات - گنجی همیشه - محزون - معجون - همچون

غملین - سیلان - حکیم - چستان - مشهور - جهان - مقصود

غملین - سیلان - حکیم - چستان - مشهور - جهان - مقصود

غملین - سیلان - حکیم - چستان - مشهور - جهان - مقصود

انسان از بدیدایش همواره در راه پیدا کردن روزنه ای بود تا توسط
 آن با هموعان خود ارتباط مفید و مؤثری برقرار کند همین دلیل استفاده
 از نقاشی روی دیوارها و عا رها یا حکاکی روی چوب و دیگر وسایل
 ارتباطی همواره در این مسیر قدم برداشته و تا حد و زیادی به این
 موفقیت دست یافت اما این موفقیت زمانی کامل شد که خط ابداع
 شد و انسان راهی بسیار مطمئن و آسان برای برقراری ارتباط و
 بیان احساسات و عقاید خود پیدا کرد. باید ایش خط سعی و
 تلاش انسانها بر این بود که آن راه زیباترین شکل ممکن درآوردند و
 در این راه از هیچ کوششی دریغ دورانی دریغ نکردید. به هر حال هر چه
 باشد خط یکی از مهمترین اختراعات بشر است و اگر این اختراع نبود
 ذهنیات انسان بیادگار نمی ماند و میراث تمدن پیشینیان به احوال
 آنان نمی رسید پس فرهنگ و تمدنی که پیش ماست مدیون اختراع خط است

۵ خط با مداد نرم و مشکی و مابقی با خودکار پر شود.

انسان از بدو پیدایش همواره در راه پیدا کردن روزنه ای بود تا توسط

آن با هموعان خود ارتباط مفید و مؤثری برقرار کند به همین دلیل با استفاده

از نقاشی روی دیوارها و عارها یا حکاکی روی چوب و دیگر وسایل

ارتباطی همواره در این مسیر قدم برداشته و تا حد و زیادی به این

موفقیت دست یافت اما این موفقیت زمانی کامل شد که خط ابداع

شد و انسان راهی بسیار مطمئن و آسان برای برقراری ارتباط

بیان احساسات و عقاید خود پیدا کرد. باید ایش خط سعی

تلاش انسانها بر این بود که آن راه زیباترین شکل ممکن درآوردند

در این راه از هیچ کوششی دریغ نداشتند و درانی دروغ نگزیدند به هر حال هر چه

باشد خط یکی از بهترین اختراعات بشر است و اگر این اختراع نبود

ذهنیات انسان بیادگار نمی ماند و میراث تمدن پیشینیان از دست

آنان نمی رسید پس فرهنگ و تمدنی که پیش ماست مدیون اختراع خط است

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

رسم خوش خطی

مسعود اسلامی فرد - متولد ۱۳۵۱ - تهران

خوشنویسی را از سال ۱۳۶۳ نزد آقای احسان کاظم نیا شروع و در سال ۱۳۶۷ با آقای حجت اسدی ادامه دادند. از سال ۱۳۶۸ از محضر استاد حسین جعفری تبار بهره مند گردیده و در نهایت در سال ۱۳۷۱ موفق به اخذ درجه ممتاز از انجمن خوشنویسان ایران شدند. از آن سال تاکنون مشغول تدریس خوشنویسی در مراکز فرهنگی، هنری و آموزش و پرورش بوده و در این مدت، دو نمایشگاه انفرادی بر پا کرده و در چند نمایشگاه جمعی شرکت فعال داشته اند.

اولین تألیف وی کتاب «آموزش خط موج» میباشد که خط ابداعی خود ایشان است. وی علاوه بر خوشنویسی در رشته موسیقی بعنوان نوازنده و مدرس رسمی تمبک از مرکز گسترش آموزشهای هنری مشغول فعالیت میباشد.